

లోక పావనశతకము

ఇ ది

ఆదిపూడి సోమనాథరావు చే

రచింపబడి.

మాసవ సేవాపత్రికయందు

ప్రకటింపబడినది.

రాజమహేంద్రవరము.

శ్రీ మనోరమా, బ్రాన్ ఇండిస్ట్రియల్ మిషన్ ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపబడినది.

1911

వెల 2 అణాలు.

లోకపావనశతకము.

ఉ. శ్రీరమణీయమూర్తి వయి • శిష్టముముక్షజనానువర్తివై
చారువిశాలక్తి సము • సర్వమునీంద్ర హృదభైరవై
కూరిమి మీఱఁగా భువన • కోటల నేనాకు సుఖము
సారెకు వెల్లుచుండుదురు • సజ్జనజీవన! లోకపావనా!

1

ఉ. చంపకమాలికల్ మణీయుఁ • జక్కని యుత్పలమాలికల్ గడున్
సాంపులు గుల్క నొక్కకృతిఁ • జొక్కఁపు భక్తిని గూర్చి నీ కిదే
యింపుగ నప్పింతుఁ బర • మేశ దయన్ గముకొల్పు రము నా
సంపదయెల్ల నీవె కద • సజ్జనజీవన! లోకపావనా!

2

ఉ. శ్రీకరము నిచ్చిత్రమగు • సృష్టి నొనర్చి చెలంగు నీదు శో
భాకృతి యోగిరాడ్డతి స • మంచితరీతి సమాధిఁ జూచి నిన్
నాక భునీప్రవాహముల • నవ్వెఁచు వాగ్ధరుల న్నుతించు నీ
శా! కవిలోకమూలధన! • సజ్జనజీవన! లోకపావనా!

3

చ. నిరతము నీవినోదములె • నిర్మలబుద్ధికిఁ దోఁచుచుండుటన్
విరుపమగీతజాతముల • నీగుణగానముఁ జేయు చాత్తలో
గురియగు నిన్నుఁ గాంచి ఋషి • కూటము గంతులువైచి యాడెడిన్
సరసమనోహరా! సకల • సజ్జనజీవన! లోకపావనా!

4

ఉ. ఆశ నిరాశయా తటిని • నద్భుతరీతిని నాస గొల్పు స
ర్వేశ! భవద్విచిత్రముల • నెల్లను జూచి మునీంద్రు లందఱా
వేశముచేత నీయశము • వింతగఁ బాడి సుఖించుచుందు రీ
శా! శరణాగతాభయద! • సజ్జనజీవన! లోకపావనా!

5

చ. తమగతిఁ దప్పకుండఁగ స • దా గ్రహణంబులు ధూమకేతువుల్
గ్రమముగఁ దోఁచుచుండుటను • గాంచి బుధుల్ గడుఁ జోద్యమందుచున్
బ్రమదముమీఱి నీ నియమ • పాలిని బాడుచునుండ్రు భక్తితో
శమదమభూషితాత్మలయి • సజ్జనజీవన! లోకపావనా!

ఉ. అకసమందుఁ బక్షికుల • మందముగా విహరించునట్లు రీ
లోకచయన్తు నీకడుపు • లోపల వింతగ సంచరించుచున్

వాకొనుచుండు నీమహిమ ♦ వారక యెప్పుడు వేయినోళ్లతోఁ
జొకగఁ జెప్పనానె నిను ♦ సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

7

ఉ. చల్లనికీర్తినంద్రకలఁ ♦ జల్లుచు లోకము రేలు మన్ననో
వల్లభ ! నీప్రభావమునఁ ♦ బాపచయంబుల నెల్లద్రుంచి వ
ర్ధిల్లుచు భక్తిభావమున ♦ దివ్యతరస్తుతి పుష్పమంజరుల్
చల్లగనిమ్ము నీపయిన ♦ సజ్జనజీవ ! లోకపావనా !

8

ఉ. అందలు స్వేచ్ఛ మీఱఁగ వి ♦ హరము సల్పెడు సందనంబుగా
సుందరనూ వసుంధరను ♦ సూరులు మెచ్చ రచించినావు నీ
యందము చూచ మిందుఁ గని ♦ హర్షసుధాంబుధిఁ దేలి మేము నీ
సారదయశంబు బాడుటకు ♦ సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

8

చ. అణువులకంటె నూత్నుడవె ♦ యంతట నెట్టులు నిండినావు ? మా
కనులకు గానరావె పలు ♦ కాంతులఁ జిమ్మెడు సూర్యకోటులన్
ఘనమృతి ! యెట్లు చేసితివి ? ♦ గాంధర్వ నీపను లెల్ల వింతతా
సనకసనందనాదినుత ! ♦ సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

10

ఉ. చందురు శైత్య మెంత మఱి ♦ సంద్రములోపలి లోతదెంత పే
రొందిన గ్రీష్మభానుని స ♦ ముజ్వలభీష్మప్రతాప మెంత నీ
యందలి సీతు లోతులకు ♦ నారనివేడికి ముందు విస్ఫుర
త్సంద్రయశోమహావిభవ ! ♦ సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

11

ఉ. నీ వొకపాఠి ఊఁ ! అనిన ♦ నీరథు లెల్లఁ గలంగి పారెడున్
దావకృశానుఁ డెంతయును ♦ దర్పము మీఱి జగంబు మ్రింగెడున్
భూవలయంబు చూర్ణమయి ♦ పోవఁగ వీడును జండవాతముల్
స్థావర మెల్ల రూపడఁగు ♦ సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

12

చ. నను నిలు గట్టిపెట్టితివి ♦ నాబలమెల్లను గ్రుంగిపోయెడిన్
దినములవెన్ని నే నిటులు ♦ దీనుడనై పడియుందుఁ జెప్పవే
యని మొఱ నీకుఁ బెట్టెడిక్రి ♦ యన్ గడు ఘోషిలు సంద్ర మెప్పుడున్
స నియమశక్తిసంభరణ ! ♦ సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

13

ఉ. భూతము లన్ వరాశ్వములఁ ♦ బొండికతో నొడఁగూర్చి లోక మన్
ఖ్యాతరథంబు నీవు గడ ♦ కన్నడిపింపఁగ మేము హాయిగా
భీతిని మాని నీకృపకు ♦ భృత్యులమై సుఖమున్నవార మీ
తా ! త్రిబగన్నులైకయశ ! ♦ సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

14

ఉ. పిల్లలు మేము నీ కృపను • బెల్లుగ నాటల నాడు కొంటుకై
యెల్ల పదార్థము ల్లుగు • నిల్లుగ భూమి నలంకరించి మా
యుల్లును పల్లవిందు నటు • లాస్వుగ వింతలఁ జూపుదుందువో
సల్లలితప్రశస్తగుణ ! • సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

15

ఉ. బాలుర మయ్య మేము మఱి • పాతము పెప్పు గురుండ కీవు నీ
పాళితమైన లోక మిది • భవ్య తగల బగు పాతశాలనే
మేల భవ తృప్తబోధమున • నిద్ధ చరిత్రుల నూన్ముమయ్య యీ
శా ! లలితప్రభాకలిత ! సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

16

ఉ. ఎల్లట నీదు గర్భమున • నెల్లపుడున్ వహించి యుండుటన్
గొల్లగ భోజ్యవస్తువులఁ • గూఁగిమితో నొడ గూర్చు చుండుటన్
బెల్లుగ నీ కృప నొడ్దివి • కడని మోహికఁ బెంచుచుండుటన్
జల్లని తల్లి పివెకద ! • సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

17

ఉ. అందలు మమ్ము కడి చను • నప్పుడు మా వెనువెంట నుండి మా
డెందములొని కుందులను • డిందగఁ జేసి కడింది శ్రేమతో
మందును వెన్కఁ దోడగుచు • మోదముఁ గూర్చు మిత్రుఁ డీవెగా
చందన కీతలా ! విమల ! • సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

18

చ. అకలుష ! భక్తవత్సల ! దయామయ ! నీవు భవాబ్ధి పోతమై
ప్రకట జగత్త్రయంబునకు • బంధువునై పరమోపకారివై
ప్రకరణ శుద్ధిగాఁ గొలుచు • కీరులకుం గడుఁ దోడు నీడ యై
సకలమున స్వేలిం నెదవు • సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

19

ఉ. సర్వము నీ దయం గలుగు • సంగతి భక్తుఁ డెఱుంగుఁ గానఁ దా
గర్వము మాని సర్వమును • గాన్కగ నీకు నొసంగి యాత్మలోఁ
బర్చిన వేడ్కఁ మున్నెడముఁ • బాయక నల్పుచు నుండు సత్యమున్
సర్వశుభప్రదా ! సకల • సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

20

ఉ. సంతత మంత రంగమున • సర్వ పథంబును జాటి చూపుదున్
కెంతగ సంతయున్ దెలిసి • వేయివిధంబులఁ బ్రీతిఁ ప్రోచుదున్
బంతమతోడ నందఱుని • పట్టి సుమార్గము నందె పెట్టుదున్
సంతస మందుఁ దేల్చెదవు • సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

21

మా న వ నే వ .

ఉ. సత్యము నీ స్వరూప ము ♦ స్వాంతములొక దలఁపొని సత్యమున్
 సత్యవచో విహారమున ♦ సర్వము నర్పణ నేయు నట్టి యా
 సత్య ప్రతాప శీలుర ప్రశాంత మనసుగల సత్య కీర్తికిన్
 సత్యము నీవె కారణము ♦ సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

22

చ. దురితము లొక్కటొ బయికి ♦ దూరగ నెంచిన యప్పు డాత్మలొక
 బుష్పము పూని యన్నిటిని ♦ బారగఁ దోలెడు శక్తి నీదు సం
 స్మరణము చేతఁ గల్గు నది ♦ సత్యము సత్యము సత్యమంచు నీ
 చరణము నంటి చెప్పఁ గల ♦ సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

23

జ. పరమకృపాశు పొకతనఁ ♦ బాపదవాగ్నిని గ్రాగు వారలన్
 గర మనురక్తి నెత్తి కడ ♦ కన్గరుణాయత వీక్షమాలికల్
 బుఱసి ప్రశాంత చిత్తులుగ ♦ భాసిలఁ జేయుచు నుందు వార నీ
 శరణమె శాంతికారణము ♦ సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

24

చ. దురిత దవాగ్ని దూకితిని ♦ దుఃఖపరంపరలందుఁ గ్రాగితిన్
 దరి గన రాక కుండితిని ♦ దర్పము దక్కితి నీకు మ్రొక్కితిన్
 గురిసి భవత్యైకసామృతము ♦ గొబ్బున శాంతిని గుర్చు వేడితిన్
 శరణము చొచ్చితిన్ వినుము ♦ సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

25

చ. మనసును జొచ్చి చూచెదవు ♦ మాటలచే నిను మోసపుచ్చఁగా
 నను వగునే పరాత్పర సమంచిత చారు చరిత్ర నీకు నా
 మనసును విప్పి చూపెదను ♦ మానక నన్నుఁ గృతార్థుఁ జేయజే
 చనవున నిన్నె చేరితిని ♦ సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

26

ఉ. మీటితి నీదు నాజ్ఞలను ♦ మేలును గీడును నెంచ కెంతయున్
 జూకితిఁ బాపకూపమున ♦ జన్మము దుఃఖము పాలు చేసితిన్
 జీరితిఁ గావు కావు మని ♦ చేతులు మోడ్చితి దీనుఁ డైతి వే
 సారితి నింక నీవెగతి ♦ సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

27

చ. అతుల విచిత్ర లోకముల ♦ నద్భుతకీర్తి సృజించి ప్రోచు నీ
 ప్రతిభకు నన్నుఁ గాచు లొక ♦ భారమె మో కరుణాపయోనిధీ !
 మతి నిను నెంచి నంతటనె ♦ మాని వెతన్, సుఖియించు నెంతయున్
 చతురము నీవె నాకు గతి ♦ సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

28

ఉ. చింతలు పైపయిన్ బాదివి ♦ చెచ్చెరఁ గీలరు బోలె నంటినన్
బంతయుతో రుజావళులు ♦ పట్టి పొరింబారి బెట్టుఁ దాకినన్
పింతఁగ శాంతమై మఱులు ♦ విశ్వవిభుం డగు నిన్ స్మరించినన్
శాంతినికేరనా! సకలసజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

29

ఉ. ఘోరవిపత్సముద్రమునఁ ♦ గూలికవారికి నీకటాక్షమే
పారముఁ జేర్చునావ కద ! ♦ భక్తచకోరకపోకి నృదా
పాగణపూర్ణచంద్రికయుఁ ♦ బాపవిమోచనధారయుం గదా !
చారుకృపాసుధాసదన ! సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

30

ఉ. భూతలమందుఁ బ్రాణులను ♦ భూరివిపక్షగ నొందఁజేయుచున్
ఘాతుకులై మెలంగు నప ♦ కారణహారుల నీతిమాగులన్
ప్రాతిగ శిక్షసేయునెడ ♦ భవ్యతరం బగు నీకటాక్షమే
శాతకృపాణమై తనరు సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

31

చ. నిరతము నీరమామృతము ♦ నిండి జగంబునఁ బర్వచుండియున్
దురితమునన్ బ్రవృత్తులగు ♦ దుష్టులబుద్ధికి గోచరించునే?
మతీమతీః పైపయిన్ గవియు ♦ మంట్రగఁ దాఁ గనుపించుఁ గాక, యీ
శ్వర ! సుఖపూర ! పాపహర ! సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

32

ఉ. సారెకుఁ బాపపంకమున ♦ జారెడు మూర్ఖుల మమ్ము నెత్తుచున్
దీరనిప్రేమతోఁ దుడిచి ♦ దిద్దుచునుండువు, కొంచెమైన వే
సారవు, నీక్షమాగుణము ♦ సన్నుతిసేయఁగ మాకు శక్యమే?
చారుకృపామహాభరణ ! సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

33

ఉ. నీకరుణావలోకనము ♦ నిచ్చి య దెవ్వనిమోక్షఁ బొల్పునో,
లోకము లెల్ల నాతనికి ♦ లొగ్గి నమస్కృతి సేయు, నాతఁ డ
స్తోకమనీషతో వెలుంగు, ♦ దోంగుచునుండు సుఖాభిలోన, నీ
శా ! కరుణానివేశయశ ! సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

34

చ. దయ హృదయాంబరస్థలి ♦ దస్తయుఁ బూర్వసుధాంశు మించెడున్
దయ హృదయాంబుజాతమునఁ ♦ దన్తకరందముగా న్రవించెడున్
దయ హృదయాభ్రసంజనిత ♦ ధన్యతమామృతపృష్ఠియై చనున్
స్వయమగు నీప్రభావమున ♦ సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

35

ఉ. శిష్టసద్గుణం బనెడు ♦ చెన్ను పసిండి మెలుంగుదేగఁగా
కష్టమువెట్టి రాచెదవు ♦ కానఁగలేరుగ నీప్రభావముల్
నష్టమతుల్ ప్రపంచమున ♦ నాథ! భవత్కరుణావిశేషముల్
స్పష్టములెను సాధులక ♦ సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

36

చ. తరిచినకొద్ది వెన్న దధిఁ దగ్గును గాని జగంబులో నినున్
దరిచినకొద్ది నీకరుణ ♦ తత్తయు వర్ధిలి కానుపించు, నిన్
దలుగనివాని నెవ్వఁడు సుధా మదిఁ గొల్చునో, వాఁడె ధన్యుడై
సరగున ముక్తిఁ జూఁజగొను సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

37

ఉ. సృష్టిని జూచి, నీమహిమ ♦ చిత్తములోఁ దలఁపొసి పోసి, నీ
కష్టములేనివానికడ ♦ కింతయుఁ బోవక త్రోసి త్రోసి, యే
కష్టము వచ్చినన్ విడక ♦ గ్రక్కున నీపని చేసి చేసి, నిన్
స్పష్టముగాఁ గనంగ నగు ♦ సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

38

చ. వదలక నీవు సర్వమున ♦ వ్యాపకుడై విలసిల్లినావు ; నీ
యుదరమునందు సర్వము మహా తమరీతి వసించు, నైన స
ముదమున భక్తు లందఱును ; ♦ పూతచరిత్రుని బూజ్య నిన్ను హృ
త్పదనములందె చూచెదరు ♦ సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

39

ఉ. చిత్రవిచిత్రయత్రములఁ ♦ జెన్నలరారెడు దేహయత్రమున్
బుత్రుల మంచు మాకుఁ బరిపూర్ణదయన్ దయచేసినావు ; నీ
చిత్రము లెల్లఁ జూచి నినుఁ ♦ జిత్రములోఁ గని పొంగి కొల్వఁ, నీ
శా ! త్రిజగత్ప్రకాశయశ ! ♦ సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

40

చ. రవికిని జాట్టు భూమియును ♦ రమ్యముగా భువిచుట్టుఁ జంగ్రుఁడున్
భువి తనచుట్టుఁ దాఁ దిగి ♦ పొల్పుగ వత్సర మాస వాసరా
లేవనిని గల్గఁజేయును మహాచ్ఛతరీతిని నీదు శాసన
స్తవ మొనరించుచున్ సతము ♦ సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

41

ఉ. వింతఁగ భూవిమానమున ♦ విశ్వవిభూ ! మము నుంచి మింటిపై
నెంతయు వేఁక్కఁ ద్రిప్పెద వదేమి విచిత్రమొ ? త్రిప్పినట్టు లా
క్రింతయుఁ గానరా దహహ ! ♦ యెన్నఁ దరందె భవత్ప్రభావముల్ ?
సుతతస్థాస్థి హేతువులు ♦ సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

42

ఉ. ఆకన మన్ బటంబున మ * హాద్యుతరీతి మహేంద్రచాపమున్
శ్రీకమనీయపర్ణములఁ * జిత్రతరంబుగ తెప్పపాటులో
నే కలిగించి చూపెద వ * దెంతటిచిత్రపు వ్రాతకాండ పి
కా! కమనీయశుభ్రయశ! * సజ్జనజీవన! లోకపావనా! 43

చ. రవి దివి వచ్చి పోవుతటి * రాజిలు చిత్రపటంబులో యనన్
బ్రవిమలకాంతు లీనెడు ప్ర * భాతరుచులో మఱి సాంధ్యరాగముల్
దవిలి నభోంగనామణి న * దా నినుఁగూర్చి రచించి వ్రాయు నం
స్తవకవితాప్రభావములు * సజ్జనజీవన! లోకపావనా! 44

ఉ. వారిధిలోని నీరమును * బాష్పవిధంబునఁ బీల్చి దానినే
వారక వాతిదాకృతిగ * వర్ధిలఁజేసి సువృష్టి భూములం
జారుతరంబుగాఁ గురియు * చక్కనియంత్రము భాస్కరుండు నిన్
సారెకుఁ జాటుచుండెడిని * సజ్జనజీవన! లోకపావనా! 45

ఉ. పీఠకటిఁ జిమ్మ నీ వడరి * చెంగు ఫీరంగి గడంగి కార్చినన్
బ్రాకటమైన తెల్లపొగ * పర్వె ననంగను బూర్వదిక్కునన్
వేఁకువఁ దెల్లవాలు రవి * బింబము వచ్చును గుండుఁభాతి నీ
కా! కమనీయభూరియశ! * సజ్జనజీవన! లోకపావనా! 46

ఉ. రెం డని మీఁదఁ జే వయిచి * లీలగఁ జూచెడుమాడ్కిఁ దోఁపగా
నండజముల్ రొద ల్గులుపు, * హాయిగఁ జల్లనిగాలి వీచు మా
ర్తాండునిరళ్ళి పైపయిని * దద్దయుఁ బర్వ ప్రభాతవేళ నీ
చండతరప్రభావమున * సజ్జనజీవన! లోకపావనా! 47

చ. ఉదయమునందు లేచి నిను * నుజ్జ్వలభక్తి భజించువారికిన్
హృదయము సద్గుణంబులకు * నెంతయు నాకరమై చెలంగెడున్
మదముఖదుర్గుణావళులు * మ్రుంది నిరంతరకాంతి యబ్బెడున్
నవమలకాసనా! నకల * సజ్జనజీవన! లోకపావనా! 48

ఉ. పెల్లుగ పెల్లు వేవెలుగు * వేడికి మందుగఁ గంటి విందుగాఁ
జల్లగఁ బైపయిన్ సుధఁలఁ * జల్లెడు పున్నమనాటి నిందుజా
బిల్లి సృజించి నీకుఁ గల * ప్రేమకు నూచనఁ జూపి తొర! నీ
చల్లఁదనం బదెంతటిదో? * సజ్జనజీవన! లోకపావనా! 49

ఉ. జల్లునఁ గీర్తి నీపయినఁ • జల్లిన మల్లెలూ! నీజయోత్సవం
బెల్లెడఁ జాటు దీపములూ? • యీశ్వర! నీదు విలోకనంబులూ?
గొల్లఁగ మింటఁ జుక్కలనఁ • గోట్లకొలంది వెలుంగు లోకముల్
సల్లలితప్రభావిభవ! • సజ్జనజీవన! లోకపావనా! 50

ఉ. సూర్యుఁడు నీకుముందు నెఱ • సున్న ప్రతాపమునందుఁ, జంద్రుఁడో
సైర్యమువ్రాని చెప్పటకుఁ • జాలఁడు దా నరసున్నో సున్నయో
వీర్యయశంబులందు, నర • విందము బిందులఁజెల్పుఁ జెల్వులొ
శౌర్యముఁ జూపఁజాల నని • సజ్జనజీవన! లోకపావనా! 51

ఉ. దారుణిమీఁద భాస్కరుఁడు • దారుణరశ్మిలు వేయి చిమ్మినన్,
గూరుచు శాంతి మేఘములు • గూరిమిఁ గోట్లకొలంది చిమ్మలన్
సారెకు నీప్రభావమున • సర్వదయాపర! భక్తకింకరా!
చారుపవిత్రసచ్చరిత! • సజ్జనజీవన! లోకపావనా! 52

చ. ఖరకరుఁ డెంతిత్తిక్ష్ణముగఁ • గన్నులకున్ మిఱుమిట్లు గొల్పినన్
శరము నొకింత యెత్తి కడుఁ • జెన్నగుఁ పచ్చనియాకు జూపముల్
సరగునఁ జూడ నేత్రములు • శాంతిసుధాంబుధి నోలలాడు నీ
శరణము చొచ్చువారివలె • సజ్జనజీవన! లోకపావనా! 53

ఉ. నీదగునృప్తిచిత్రముల • నెమ్మి గనందగు చారుసౌధముల్
భేదము మాఁపు గంధవహు • క్రీడకుఁ జాలిన రమ్యరంగముల్
మోదముగూర్చు వాహినుల • మూలపదంబులు భూరిశైలమున్
సాదరముల్ భవత్కృతులు • సజ్జన జీవన! లోకపావనా! 54

ఉ. భూమికి సారమున్ గొలిపి • పూతశరీరులఁ జేసి స్నాతులన్
బ్రేమను జీవకోటులకుఁ • బెల్లుగ జీవన మిచ్చు నీదయా
స్తామము గల్గి వెల్వీరిసి • తోయధిఁ గూడెడు నమ్మహానదుల్
స్వామి! భవద్యశోలతలు • సజ్జనజీవన! లోకపావనా! 55

చ. తగు విగతావరోధమునఁ • దద్దయు స్వేచ్ఛ మెఱంగుఁ గావునన్
మృగములు పక్షులున్ మది న • నీసృపముల్ ఫలపుష్పవృక్షముల్
సొగసుగఁ జూచి నీప్రభలు • సుంగరబంధురమా మహాటవిన్
స్వగతస్వతంత్రసౌఖ్యమున • సజ్జనజీవన ! లోకపావనా! 56

ఉ. ఇమ్ముగ లేజిగు శ్మేసవి • యింపుగఁ గూసెడు కోకిలావళుల్
ప్రమ్మిన ప్రేమఁ బండ్లఁ దిని • పల్కుల ముద్దులు చిల్కు చిల్కులున్,
గమ్మనితేనె నానుచు సు • కమ్ముగ జమ్మని పాడు తుమ్మెదల్,
సమ్మతితో నినున్ బొగడు • స్వస్థనజీవన! లోకపావనా!

57

ఉ. తీయనితేనె నానుటకుఁ • దేండ్లకుఁ బూల నొసంగి, కోకిలల్
మేయఁగ లేజిగుళ్ల నిడి, • మించుతమిన్ దిన దోఁగాయలన్
బాయనిప్రేమఁ జిల్కలకుఁ, • బండ్లను మా కొదవించి, మావి నీ
చాయ నెకింత చూసెడిని • స్వస్థనజీవన! లోకపావనా!

58

చ. పససకుఁ బూలు లేవు; పాటి • పండులు పుల్లెకు లేవు; క్రోటనుల్
సలనుఁ బండ్ల నీవు; కరు •ణామయ! మామిడి పూలఁ బండ్లతోఁ
దినరుచునుండుఁ జోద్యము గ • దా! భవదీయవిచిత్రస్పష్టి యే
జనుఁడు నుతింపఁగాఁ గలఁడు? • స్వస్థనజీవన! లోకపావనా!

59

చ. అలరులు పండ్లు క్రోటనుల • యం దుదయింపని లోటుఁ బాపఁగా
పిలసదనంతవల్లముల • వెల్లెడు నాకులు వానియందు స
కలితము చేసి చిత్రముగఁ • గన్నుల విం దొనరించినావు; నీ
సలితస్పష్టి వింత గద! • స్వస్థనజీవన! లోకపావనా!

60

చ. ఋతువున కొక్కపూవె తన • యింపును సొంపును జూపుచుండఁగా
సకలము నొక్కతీరున వ • సంతమునేయు గులాబి గావునన్
బ్రతికపి దీనిఁ బువ్వులకు • రాణిగఁ జెప్పుచు నీయశంబునే
సతమును బాటుచుండెడిని • స్వస్థనజీవన! లోకపావనా!

61

క. మెత్తనిని త్తముం గలిగి • మేల్మొకరండిముఁ బోలు భోజనం
బుత్తపయాచకాళి కిడి • యూర్జితమా ఘనకీర్తి సౌరభం
బొత్తుగ దిక్కుల న్నెఱపు • యోగ్యుడె నీదగు శస్త్రం దంచుఁ దా
సత్తైమె చాటుఁ బొన్న మిల • స్వస్థనజీవన! లోకపావనా!

62

క. పుల్లెలు నీకెలాసమును • మాటికిఁ బాటుటచేతి నే కదా
చల్లగఁ గండ్ల కడ్డుకొని • చాసలు వేసలి వానిఁ దాల్చుటల్
పుల్లెలె గావనేవయిన • పన్ననఁ జెందునె నిన్ను వీడి? భా
స్వల్లిలితప్రభావిన! • స్వస్థనజీవన! లోకపావనా!

63

ఉ. నీవిధి దాటువారలకు • నేరుపుమీఱ ననేకరోగముల్

నీవు సృజించియున్ హఠల • నీదగు కూరిమిపేర్కితోడ నా
నావిధులన్ బ్రతిక్రియలు • నాథ! పుహాపథులందుఁ గూర్చితే
స్థావరసత్కృపాభరణ! • సజ్జనజీవన! లోకపావనా!

64

చ. పటచెడువానినైఁ బడక • పట్టుకుఁ జిక్కనివానిబోలికె

బటవక వ్షత్తులేని తఱి • వన్యపుంగులజాడఁ బోక భీ
కరత గభీరతన్ గలిగి • కాననసీమల నేలు గాఢఁ గే
సరిని సృజించినావు గద • సజ్జనజీవన! లోకపావనా!

65

చ. తమతమజట్టు వీడనివి • ధంబున జంతుల నాష్ట్రబెట్టఁగా

సహదమృగోక్తరంబులను • సంస్మృతిలో సృజించినావు నీ
క్రమమును దెప్పవాని కెల • గట్టిగ మున్న ఘటిల్లితీరెడున్
సహధికదుష్టనిగ్రహణ! • సజ్జనజీవన! లోకపావనా!

66

ఉ. కాకము కావు కావు పని • కర్ణకతోగముగాగఁ గూసినన్

నేకువఁ దెల్పదే? హతీయు • వేయిఁ ధంబులఁ దన్ను దెప్పు నా
కోకిలఁ బెంపదే భుషిని? • గుండులకున్ సుగుణాళిఁ గూర్చి యీ
శా! కృపజూపినావు గద • సజ్జనజీవన! లోకపావనా!

67

చ. అతులితశేముషీగరిమ • సదృశమై తనరంగ గూడు సం

చితగతిఁ గట్టుచుండుటను • శిల్పిగణంబులు భూమిలోపలన్
బతఁగుల శిల్పిరా జనుచు • బంగరుబిచ్చుకఁ బెల్చు పెల్ల నీ
చతురతచేతఁ గల్గెఁ గద • సజ్జనజీవన! లోకపావనా!

68

ఉ. పక్షము లెప్పుడున్ మెఱుఁగు • బాయనిరీతిని రాచి దువ్వుకోన్

బక్షికిఁ బుచ్చకోశమున • భవ్యతరంబుగ పంచితైలమున్
రక్షణసేసి దువ్వెనఁగ • రాజిలు ముక్కును నీదుకూర్కికె
సాక్షిగ నిచ్చినావు గద • సజ్జనజీవన! లోకపావనా!

69

ఉ. పాపముచేత బుద్ధి చెడి • పావన! నీపాడఁ జూడ నూడు నా

పాపిని బోల్చి చెప్పటకు • భానునిఁ జూడఁగ నూడు గూబున్
జూపిలి వార లోకమున • శుభ్రయశోవిభవాభిరామ! సం
స్థాపితసర్వధర్మపథ! • సజ్జనజీవన! లోకపావనా

70

ఉ. పీలిచి ప్రాణవాయువును • బెల్లుగ మే మిడు దుష్టవాతమున్
 గ్రోలుచు పుంచిగాలి నొడ • గూర్చుచునుండెడు వృక్షజాలముల్
 చాల సృజించి నీచహిమ • జాటితి వార! జగంబులోపలన్
 జాలు నెవండు ని మ్మెగడ • సజ్జనజీవన! లోకపావనా!

72

ఉ. అన్నిటికంటె ముఖ్యముగ • నాదరువై తనరారి యందఱన్
 గ్రన్నన గాచుచుండునది • గాలిగదా యని దాని నింతటన్
 బన్నులు రాజు లెవ్వరును • బన్ననిరీతిని నించినావు నిన్
 సన్నుతిసేయఁగాఁ దరమె? • సజ్జనజీవన! లోకపావనా!

73

ఉ. ధాటిగఁ బ్రాణికోటు లిల • దాహము దీర్చుకొనంగఁ ద్రావునా
 నీటిని దేటఁజేయుటకు • నేరుపుమీఱఁగ మీనయంత్రముల్
 కోటులకొద్ది జేసితివి • కూరిమిలోపల నీకు నెవ్వరున్
 సాటియె విశ్వసంభరణ! • సజ్జనజీవన! లోకపావనా

74

చ. పసిడిని జేయఁగా నరులు • భస్మములున్ గసము ల్లుటించినన్
 బసిడికిఁ గాక నెక్కుపని • పాటలకున్ ఫలకాతియకాచు నీ
 యసహకృపావిలాసముల • నంతటఁ జూపెను లోకమందు నీ
 జనమె వెలుంగుఁగా సకల • సజ్జనజీవన! లోకపావనా

75

ఉ. పిల్లలు దొర్లుచు స్పృడుచు • బెల్లుగ నాడుదు రంచు వారిలోఁ
 బల్లవకోపఁలంబు లన • పాయములౌ నెముకల్ ఘటించి యో
 వల్లభ! యెల్లరుం దెలియు • వైఖరి జక్కఁగఁ జాటి తార! నీ
 సల్లలితార్ద్రచిత్తమును • సజ్జనజీవన! లోకపావనా!

76

ఉ. వెన్నునఁ గాలు మోపి కరి • వెల్లినవెంటనె యెంతొవెంతగాఁ
 దిన్నగఁ జీచు దెప్పిరిలి • తేమవ దెన్నునుబట్టి పోయెడున్
 బిన్నల నెల్ల నెంతయును • బ్రేమ భరింతువు చిత్రరీతినిన్
 సన్నుతిసేయ సన్నలమె? • సజ్జనజీవన! లోకపావనా!

77

ఉ. వేసవిలోన గొట్టెలకు • వేసటఁబాపగఁ దీయు నున్నియే
 వాసిగ శీతకాలమున • బాపును మాచలి నిట్టు లిర్వరున్
 గాసికిఁ దప్పు మార్గమును • గల్గఁజేసితి వార! నీకృపా
 కాసన మెన్న మాతరమె? • సజ్జనజీవన! లోకపావనా!

78

చ. రవికిఁ బ్రదక్షిణంబుగను • రమ్యముగా భువి నీవు ద్రిప్పటన్
బ్రవిమలసౌఖ్యసంపదలు • భవ్యతరంబుగ మాకుఁ గూర్చుగా
వివిధముతుల్ గ్రమానుగతి • వింతగఁ గల్గుచునుండు నీకృపన్
స్తవమొనరింపఁగా వశమే? • సజ్జనజీవన! లోకపావనా!

79

చ. చిగురులచీరఁ గట్టి మఱి • చెన్నలరారెడునట్టి పువ్వులన్
నగలుగఁ దాల్చి భృంగముల • నాదముతోఁ బికగూజితంబులన్
సొగసుగఁ గూర్చి స్వామి నిను • సొంపుగఁ బాడి వసంతలక్ష్మి దా
స్వగతసుఖంబుఁ • జాటుగద! • సజ్జనజీవన! లోకపావనా!

80

చ. చనిచని యంతగానని ర • సాతల మంటిన నీటి నూటిగాఁ
దనకిరణాళి గ్రీష్మరవి • తద్దయుఁ బీల్చుటచేతనే కదా
ఘనముగ నెల్లనాళములఁ • గాంచి జలంబు తరుల్ చిగుర్చుటల్
జను లరుదంది ని న్నెప్పగడ, • సజ్జనజీవన! లోకపావనా!

81

చ. మెఱు మను నిప్పు సోఁకఁగనె • మేఘశతఘ్ని భయంకరంబుగా
నులుమును గాని జల్లువని • యుత్తపశీతలసౌఖ్యవృష్టియే
గురియునుగాదె నీకరుణఁ • గూరిమి నెవ్వరు నీసముల్ దయా
శరధివి నీవెగా సకల • సజ్జనజీవన! లోకపావనా!

82

ఉ. పున్నమనాటిచంద్రుఁ డను • పూర్ణసుధాకలశంబు చేతిలోఁ
గ్రన్ననఁ దా శరత్కమల • కైకొని నీ కభిషేక మింపుగా
మన్ననతోడఁ జేసెడిని • మాటికి భక్తులు సంతసిల్లగా,
సన్నతసద్యశోవిభవ! • సజ్జనజీవన! లోకపావనా!

83

ఉ. సుందరశిల్పకల్పము వ • సుంధర గావున దీనియందమున్
గుందఁగనీయరా దనుచుఁ • గూరిమి నీ వోడగూర్చి కప్పుమే
లొందిన జిల్లుగొసెనఁగ • నొప్పు హిమంబు హిమర్తువందు నీ
చందము లెన్నఁ జిత్రములు; • సజ్జనజీవన లోకపావనా!

84

ఉ. లేమిని మమ్ము వీడకుము • లేదనఁబోకుము మాకు దిక్కు నీ
వే మహనీయ యంచు నిను • నెంతయు వేడెడు నగ్నశాఖలం
దామనియందుఁ బూర్ణకృప • నాకులఁ బూల నలంకరింతువౌ;
స్వామివిగావె యన్నిటికి? • సజ్జనజీవన! లోకపావనా

85

ఉ. నిర్వచనీయశక్తియత ! • నేర్పున గొంగళిపువ్వు నందమై
పర్వమతెక్కలం గలిగి • భాసిలు సుందరకీటకంబుగా
నుర్విని మార్పు నీప్రతిభ • యెక్కటి చాలదె నిన్నుఁ జాటుగా
సర్వకుభప్రదా ! సకల • సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

85

ఉ. వీరిచి పిప్పిచేసినను • బెల్లుగ ముక్కలుగాగఁ గోసినక
గూలిచి కీర్నము న్నటకీ • సూరత గానుగఁ బెట్టితిప్పిఁక
జీలిచివేసినక పుధుర • శీలమె మాపుదు భక్తిఁ జాటుగాఁ
జాలదె పో భువిం జెఱు • సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

86

ఉ. చిన్ననిమాపుగిం జయునఁ • జేయఁగఁజాలము సర్వలోకముల్
చెప్పుఁగ జేయుమందు నినుఁ • జింతన సేయు కండ్రకొవ్వునక
మిన్నను సన్నుఁ గానము తు • మించెవొ పు ప్పువలించి దిద్దెదో
సన్నుతసత్కృపాభవన ! • సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

87

ఉ. అర్థములేని వస్తు వొక • టైనను గల్గునె నీదుఁప్తిలో?
వ్యర్థముగామె మేయు పగ • మార్థమున న్బనిసేయఁసండినక?
స్వార్థములేని కవలప • రార్థపరుండవు నీవు గావునక
సార్థులఁజేయు సయ్య సము • సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

88

ఉ. పచ్చిక మెత్తిపానుపుగఁ • బండ్లను దియ్యనివిందుగా సదా
సచ్చపునీరె పానముగఁ • హాయిగ నోకెడు చిల్లగాలియే
నిచ్చలు వీచు వీవనగఁ • నెమ్మది నెంచుచు నిన్నుఁ గొల్చు నా
సచ్చకుండె భవ్యుడుగ • సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

89

ఉ. కలకలలాడు చంద్రుఁ గని, • కాకలఁ జిమ్మెడు సూర్యుఁ గాంచి, వే
జలదలఁ బాగు నేలులను • జల్లుగ వీచెడు గాలిఁ జూచి, ఘో
వలయమునందుఁ గుండు పలు • పంటల గల్గెనుని నీకు దండముక
గోరుపనివాడుఁ మానవుడె • సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

90

ఉ. గోరినవెల్ల నీయ వని • కొందఱు దూషణనేయుచుండ్రు ని
గోరినవెల్ల నీ విడిన • గూళలమై భువివెల్లఁ గూల్పమే?
కూరిమి నిడ్డ వెన్నిఁటిను • కుత్సితమాగ్ధములందుఁ గాల్పమే?
సారధివై పము న్నడవు • సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

90

చ. వరద ! యసంఖ్యహస్తముల • వారక యిత్తువు నీవు గోరికల్
కగముల రెంటు నే నెటులు • కైకొను జాలుదునయ్య నీకృపక
గరములుమోడ్చి నీ కిడెద • గౌరవనూచకమైన దండముక
సరవిఁ బరిగ్రహింపు మిదె • సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

92

చ. గిరగిర సర్వలోకములఁ • గేలిగ ద్రిప్పెను నీదుశక్తికి
బొరిఁబొరి దుష్టులం బొదివి • బుద్ధిని నేర్పెను నీదుయుక్తికి
పరిపరి భక్తుల స్మనుచు • మానితమైన త్వదీయరక్తికి
శరణముజొచ్చి మ్రొక్కిరిని • సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

98

చ. హృదయసభాస్థలిక బరచు • హృదయముగాఁ దనగారు భక్తి యక
సదమలభద్రపీతమున • స్వామిని నిన్ను వసింపఁజేసి స
మ్మదమునఁ గొల్చి ధన్యుడయి • ముక్తిని నేను జెలంగు పెన్నదో?
సదయ ! నిరంతరాభ్యుదయ ! సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

94

ఉ. మాటును జంద్రుఁడుక రవియు • మాటు గ్రహంబు లుపగ్రహంబులుక
మాటును జంతుసంతతులు • మాటును మానవజాతిరీతులుక
మాటును సర్వ ; మెన్నటికి మాటునివాడవు నీవుమాత్రమే
సారకు వెల్లుచుండుదువు • సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

95

ఉ. అకసమందు మేఘము మ • హద్భుతరీతిని మాటునట్లు లో
కైకళరణ్య ! నాహృదయ • మక్కట మాటికి మాటుచుంచెడిక
నీకరుణాకటాక్షమున • నిర్మలము నిరమాను గాక యీ
కా ! కరుణాసుధాకలశ ! సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

96

ఉ. ఎచ్చట నుండినన్ మతయు • నేగతి నుండిన నేమి చేసినన్
బొచ్చెములేని భక్తి నినుఁ బూతచరిత్రుని గొల్పనిచ్చి నా
యిచ్చను దీర్పుచుయ్య పర • మేశ్వర ! న నివ్వడనాడకయ్య నీ
సచ్చరితంబె పాడెదను • సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

97

ఉ. త్యాగము భోగముం గలిగి • ధర్మపథంబునఁ బీఠికాపురిన్
దాఁ గృప నేలు నూర్యనర • నాధుని నాతనిరాణి ధీమణిం
బాగుగ వారు గన్న సుకు • మారుని గూరిమిఁ బ్రోవుచుయ్య నిన్
సాగిలిమొక్కి- వేడెదను • సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

98

ఉ. అందఱు నీకు భక్తులయి • యంచితరీతి దయాద్వైచితులై
సుందరసద్గుణాభరణ • శోభితులై ధరణీతలంబు నా
నందమయంబుగా సలిపి • నర్మిలి వర్మిలుచున్ద్రు గాక స
త్సాధ్యయశోవికాలురయి • సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

99

చ. జయజయ భక్తకోటినుత ! • చారువికాలయశోవిరాజితా !
జయజయ ఘోరపాపహర ! • సర్వశుభంకర ! దుష్టభీకరా ?
జయజయ భూరికాంతికర ! • సాధుమనోహర ! సత్కృపాకరా!
జయజయ పూర్ణ ! శ్రీసదన ! • సజ్జనజీవన ! లోకపావనా !

100

మానవసేవ

మత, సంఘ, పరిశ్రమ, భాషావిషయములఁ బ్రచురించు సచిత్రమాసపత్రిక.
 ము. „గరిమన్ స్వర్ణ మనేకభూషణములన్ గన్పట్టు చందంబునన్
 బరమాత్ముం డఖిలప్రపంచమయుండై భాసిల్లు గానన్, జరా
 చరరూపజ్వల సర్వభూతములకున్ సంప్రీతిఁ గల్గించుచున్
 నిరతిన్ మానవ సేవ సర్వజనముల్ నిత్యంబు సేయందగున్”

భూమండలమున మనభరితఖండము తక్క- త్తిక్కిన దేశములెల్ల నిక్కాల
 మున నాగరికాగ్రగణ్యములై నమ స్తనంపదలనోను సంతత సౌఖ్యములతోను
 నిత్యకళ్యాణములతోను దులమాగుచు భూలోకస్వర్గములవలె భాసిల్లుచున్నవి.
 నిన్న మొన్నఁటివఱకుఁ గన్నులు తెరువక యనాగరికులైయున్న విదేశీయులెల్ల
 సృష్టాచనండియుఁ గాణాదిగా ననుభవించుచున్న గాఢనిద్రనుండి మేల్కొంచి
 కాలప్రభావమున నింద్రజాలమునంబలె నొక పెట్టున మహోన్నతపదవి నందుచు
 న్నారు.

అనేకశతాబ్దములకుఁ బూర్వమే మహామేధావంశులు శమనమాలంకృతులుఁ
 ద్రికాలజ్ఞులుఁ దపస్సాస్పద్యాయనిరగులు నగు మహర్షులచేతన, సత్యసంపన్నులుఁ
 బ్రజానారంజకులు ధర్మస్వరూపులు శబ్దోవిరాజితులు నగు చక్రవర్తులచేతన,
 నీతిచుండులు దేశభక్తులుఁ బరోపకారపారీణులు నగు ప్రజలచేతను; మానవులు
 జ్ఞానవతులు బతిప్రతలు నగు విదుషీమణులచేతన; బ్రహ్మశింశుచు ౭గజ్జగీయమానమై
 సకలలోకగురుపీఠము నధిష్ఠించిన మనభారతవర్షము నేడు కళావిహీనమై యంధ
 కారబంధురమై యధఃపతిత మగుచున్నది.

“ఏకమేవాద్వితీయంబ్రహ్మ” యని బోధించిన మన మిప్పుడు ౭హుదేవ
 తారాధనముఁ జేయుచున్నారము. “బ్రహ్మకృపాహి కేవల” మ్మని యుప
 దేశించిన మనము విగ్రహముల నుపాసించుచున్నారము. “ఆత్మవత్సర్వభూతాని”
 యని చెప్పిన మనము శాఖాభేదములకై పెనఁగులాడుచున్నాము. “అహింసాపర
 మో ధర్మ” యని వక్కాణించిన మనము పరహింసయే శీవమముగాఁ జేసికొను
 చున్నారము. “నమాతుః పరదైవత” మ్మని శాసించిన మనము మాతృపూజను
 మునుచినారము. “విద్యాహీనః పశు” అని తెలిపిన మనము విద్యులను విడనా
 చేసినారము.

13454

